

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Statens landbruksforvaltning
Postboks 8140 Dep
0033 OSLO

Deres ref

Vår ref
201100441-/TGJ

Dato
17.01.2012

Fastsettelse av ny forskrift om erstatning og tilskudd ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon

Landbruks- og matdepartementet har i dag fastsatt ny forskrift om erstatning og tilskudd ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjonen, se vedlegg. Det bes om at Statens landbruksforvaltning (SLF) informerer berørte aktører om denne forskriften samtidig med informasjonen om forskriften SLF selv fastsetter fra samme dato om satser og beregningsmetoder for erstatning og tilskudd ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjonen.

Forslag til ny forskrift har vært beskrevet i høringsutkastet som ble sendt på høring den 15. april 2011. Høringsfristen var 15. juli 2011. Departementet vil i det videre redegjøre for forskriftens endelige innhold, med bakgrunn i de innspill som ble mottatt i forbindelse med høringen av forskriftsutkastet.

1. BAKGRUNN

På oppdrag fra partene i jordbruksoppjøret utredet Statens landbruksforvaltning (SLF) i 2009/2010 erstatningsordningene for klimabetingede skader i planteproduksjonen. Både prinsipielle og beregningstekniske sider i erstatningsutmålingen ble vurdert. I jordbruksoppjøret 2010 sluttet partene seg til SLFs anbefalinger. Med henvisning til Prop. 133 S (2009-2010) om jordbruksoppjøret 2010 – endringer i statsbudsjettet for 2010 m.m. punkt 7.1, sendte departementet den 15. april 2011 forslag til forskrift om erstatning og tilskudd ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon på høring.

Departementet har funnet det mest hensiktsmessig at bestemmelser som regulerer satser og beregningsmodeller, frister for melding av skade, søknadsfrister etc. fastsettes av SLF i en egen forskrift (heretter kalt sats- og beregningsforskriften). Denne endringen har gjort det nødvendig å foreslå en rekke endringer i gjeldende forskrift, slik at dobbeltregulering i så liten grad som mulig skal finne sted. Det har da vært mest hensiktsmessig å fastsette en ny forskrift i stedet for å innarbeide endringene i den eksisterende. Ut over dette inneholder forskriften få materielle endringer. Sats- og beregningsforskriften ble sendt på høring fra SLF parallelt med departementets forslag.

2. HØRINGEN AV FORSLAGET

Høringsnotat ble sendt til totalt 43 høringsinstanser. Departementet har mottatt hørings svar fra 19 av disse. De fleste høringsinstansene har uttrykt seg positivt til departementets forslag til ny forskrift, men noen av høringsinstansene mener at ordningen bør utvides.

Fylkesmennene i Buskerud og Vestfold, A.L. Gartnerhallen og Norsk Gartnerforbund mener at toppavgrensningen for tilskudd må heves fra kr 500 000 til kr 750 000. Fylkesmennene i Aust-Agder og Vest-Agder, og Norges Birøkerlag argumenterte for at egenrisikoen på innvintra bifolk/bikuber måtte settes ned til 20 %, som for vinterskader på eng. Fylkesmennene i Aust-Agder og Oppland foreslår en minsteutbetaling for alle ordninger på kr 1000. Fylkesmennene i Troms og Finnmark foreslo at fraktkostnadene ved kjøp av fôr også må omfattes av erstatningsordningen. Norges Bondelag mener ordningen bør utvides til også å omfatte visse typer kvalitetsskader i grønnsaker og potet.

Departementet vil innledningsvis bemerke at det er avtalepartene i tilknytning til jordbruksoppgjøret som bestemmer hvilket omfang ordningene skal ha. De fleste av høringsinstansens innspill faller derfor utenfor rammen av høringen. Alle spørsmål som innebærer økt forbruk av midler over ordningen må først drøftes i jordbruksforhandlingene, og legges fram for Stortinget for de nødvendige budsjettvedtak. I Prop. 133 S (2009-2010) Jordbruksoppgjøret 2010 – endringer i Statsbudsjettet for 2010 punkt 7.1 uttales det at partene er enige om at ”ordningen med gjeldende unntak bare skal gjelde avlingsskader knyttet til klimatiske forhold, og at det ikke er aktuelt å innlemme nye skadeårsaker i denne ordningen.”

Den nye forskriften inneholder ingen endringer som utvider forskriftens virkeområde, eller som innebærer utbetalinger over ordningene ut over det bevilgningsnivå Stortinget har fastsatt.

Departementet vil for øvrig bemerke at tidligere forskrift § 4 annet ledd annet punktum er flyttet til sats- og beregningsforskriften § 4. Bestemmelsen regulerer at det i særlige tilfeller kan gis erstatning for kvalitetsforringelse på frukt og bær, dersom kvalitetsforringelsen skyldes haglskade, store nedbørsmengder eller frost.

3. MERKNADER TIL DE ENKELTE BESTEMMELSER

§ 1. Formål

I formålsbestemmelsen er begrepet ”klimatiske avledede forhold” fjernet. Bakgrunnen for dette er at formuleringen gir et misvisende bilde av hvilke skader som faktisk dekkes. Det er kun avlingsskader som følger av klimatiske forhold som omfattes av forskriften. Det legges nå opp til tydeligere beregningsprinsipper for hvor stor del av en avlingsskade som skyldes klimatiske forhold.

§ 2. Vilkår

Ordningenes saklige virkeområde fulgte av tidligere forskrift § 2, mens vilkår for erstatning fantes i tidligere forskrift § 3. I realiteten fastsatte begge disse bestemmelsene vilkår som må være oppfylt for å få rett til erstatning etter forskriften. Departementet har derfor av forenklingshensyn slått sammen bestemmelsene til en samlet vilkårsbestemmelse i § 2. Sammenslåingen innebærer ingen materielle endringer.

Bestemmelsens *nr. 1* angir at det må ha forekommet en svikt i plante- eller honningproduksjonen forårsaket av klimatiske forhold for at erstatning eller tilskudd skal kunne gis. Dette er ikke eksplisitt angitt som vilkår tidligere, men det fulgte både av forskriftens tittel og formål at det må ha forekommet en slik svikt. Selv om dette vilkåret lå implisitt også, mener departementet likevel det er mest riktig at hovedvilkåret for å kunne motta erstatning eller tilskudd etter denne forskriften også følger av vilkårsbestemmelsen.

Bestemmelsens *nr. 2* angir at et foretak må ha rett til produksjonstilskudd¹ på skadetidspunktet for å kunne være berettiget erstatning eller tilskudd.

Når det gjelder bestemmelsens *nr. 3* og *nr. 4* er det kun foretatt endringer av rent språklig karakter.

§ 3. Erstatning

Bestemmelsen tilsvarende tidligere forskrift § 4, § 6 og § 6a, og fastslår at det kan gis erstatning for svikt i avling på rot av mat- og fôrvekster, svikt i honningmengde, og for tap av antall innvintrede bikuber i produksjon. Endringen innebærer en sammenslåing av reglene om erstatning til én bestemmelse, uten at dette medfører noen materielle endringer.

§ 4. Tilskudd ved vinterskader på eng

Bestemmelsen tilsvarende tidligere forskrift § 5. I *første ledd* er det foretatt noen rent språklige endringer i forhold til høringsutkastet.

¹ forskrift 22. mars 2002 nr. 283 om produksjonstilskudd i jordbruket

Denne ordningen skiller seg fra de øvrige ved at støtten bare gis dersom foretakene faktisk foretar utbedringer av et areal, og ikke for å dekke et tap. Dette er i tråd med føringer gitt i jordbruksavtalen 2010-2011 (punkt 3.2). Bestemmelsen om kompensasjon for utbedring av vinterskader på eng er derfor utformet som en tilskuddsbestemmelse.

§ 5. Søknad mv.

Bestemmelsen tilsvarende tidligere forskrift § 7 første og annet ledd.

Av *første ledd* følger det at søknad om erstatning eller tilskudd skal sendes kommunen på søknadsskjema fastsatt av SLF.

Av bestemmelsens *annet ledd* følger det at krav på erstatning eller tilskudd ikke kan overdras eller pantsettes.

§ 6. Egenrisiko, minsteutbetaling og toppavgrensning

Paragrafen tilsvarende i hovedtrekk tidligere forskrift § 8 og omhandler egenrisiko, minsteutbetaling og toppavgrensning.

I *første ledd* er egenrisikoen fastsatt til 30 prosent, slik at erstatningsutbetaling kan gis for produksjonssvikt ut over dette. Departementet har registrert misforståelser knyttet til at begrepet i denne ordningen er koplet til kg avling på rot, og ikke kroner som i vanlige forsikrings- og erstatningsordninger. For å tydeliggjøre denne forskjellen, har departementet valgt å endre begrepet *egenandel* til *egenrisiko*.

Bestemmelsens første ledd *nr. 3* er endret noe i forhold til høringsutkastet ved at erstatningen ved tap av antall innvintrede bikuber i produksjon nå følger de samme beregningsprinsipper som de øvrige ordninger, med en egenrisiko på 30 prosent og ikke en erstatning av det såkalte "nettotapet" som tidligere.

I *annet ledd* settes minsteutbetaling av erstatning til kr 5000. Med dette heves minsteutbetalingen for honning fra 1000 til 5000 kroner. Dette gjøres på bakgrunn av avtalepartenes enighet om dette, jf. Prop. 133 S (2009-2010) punkt 7.1.

§ 7. Opplysningsplikt og kontroll

Bestemmelsen tilsvarende i hovedtrekk tidligere forskrift § 10, og innebærer ingen materielle endringer.

Første ledd innebærer at alle søkere av tilskudd plikter å gi de opplysninger som kommunen, fylkesmannen og SLF finner nødvendig for forvaltning av ordningen. I nødvendighetskriteriet ligger det at opplysningsplikten ikke er ubegrenset og at bare relevante opplysninger kan kreves. Typisk vil dette dreie seg om grunnlagsmateriale for å kunne fatte vedtak om erstatning eller tilskudd, samt dokumentasjon som muliggjør en effektiv kontroll av om utbetalingen er i overensstemmelse med forskriften.

Med hjemmel i *annet ledd* kan forvaltningen også kontrollere foretakets bokføring, korrespondanse og opptegetninger som vedkommer erstatningen eller tilskuddet. Kontrollen kan gjennomføres ved stedlig kontroll hos foretaket, jf. tredje ledd. Når det gjelder kravet om revisorbekreftelse, er dette tatt med som en "kan-bestemmelse" i annet ledd annet punktum da det etter departementets vurdering ikke er behov for et generelt krav.

§ 8. Retting av feilutbetalinger

Bestemmelsen er ny og regulerer retting ved feilutbetalinger. SLF kan rette feil i utbetalt erstatning eller tilskudd, enten ved etterbetaling eller ved krav om tilbakebetaling fra mottakeren. Dette forutsetter omgjøring av det opprinnelige forvaltningsvedtaket, jf. forvaltningsloven § 35.

Etterbetaling er først og fremst aktuelt i de tilfeller hvor det har blitt utbetalt for lite erstatning eller tilskudd og årsaken til feilutbetalingen skyldes forhold hos SLF. Dersom årsaken til feilutbetalingen skyldes forhold hos mottaker, for eksempel ved feilopplysninger, er det ikke gitt at en etterutbetaling skal finne sted. Dersom SLF har utbetalt korrekt beløp i henhold til søknad, vil mottaker som hovedregel ikke ha krav på etterutbetaling. Dette til tross for at mottaker ville ha mottatt et høyere beløp dersom riktige opplysninger hadde vært gitt.

Krav om tilbakebetaling er aktuelt i situasjoner hvor mottaker har fått utbetalt for mye erstatning eller tilskudd. Dette gjelder uavhengig av om feilen skyldes forhold hos SLF eller mottaker, og om mottaker har innrettet seg i god tro. I slike situasjoner har mottaker fått midler han ikke hadde krav på, og hensynet til et korrekt oppgjør og en sikker forvaltning av offentlige midler må dermed som det klare utgangspunktet, veie tyngre enn hensynet til at mottakeren kan ha innrettet seg etter utbetalingen.

§ 9. Avkorting

Paragrafen gir bestemmelser om avkorting av erstatning eller tilskudd, som fremgikk av tidligere forskrift § 11. Et overordnet mål er å sikre forsvarlig forvaltning av samfunnets fellesmidler. Departementet ser det derfor som rimelig at den som opptrer klanderverdig må regne med å kunne tape på dette.

De tre numrene i bestemmelsen skisserer situasjoner der hele eller deler av erstatningen eller tilskuddet kan avkortes.

Av § 9 *nr. 1* fremgår det at tilskuddet kan avkortes dersom foretaket ikke har opptrådt på en faglig forsvarlig måte, herunder iverksatt relevante og forholdsmessige tiltak for skadebegrensning etc. Hensikten med bestemmelsen er å bidra til at foretakene opptrer med tilstrekkelig aktsomhet både før og etter at en skade har oppstått.

I henhold til *nr. 2* kan erstatning eller tilskudd også avkortes dersom et foretak etter forvaltningsvedtak eller dom driver eller har drevet sin virksomhet i strid med

regelverk for jordbruksvirksomhet. Bestemmelsen har som formål å påvirke foretaket til å legge om til en lovlig drift samt å markere at staten ikke ønsker å støtte ulovlig virksomhet. Det er kun overtredelse av regelverk som har nær tilknytning til produsentens utøvelse av jordbruksdrift som kan medføre avkorting i utbetalingen. Som hovedregel vil dette omfatte regelverk underlagt Landbruks- og matdepartementet og de underliggende etater.

Etter nr. 2 er det et vilkår for avkorting at foretaket har utvist uaktsomhet eller forsett, jf. departementets høringsutkast. Departementet vil understreke at avkorting av erstatning eller tilskudd med hjemmel i nr. 2 som hovedregel bør forbeholdes grove og eller gjentatte regelverksbrudd. Derfor vil det etter departementets mening i hovedsak kunne bli aktuelt der det ved overtredelsen av regelverket er utvist grov uaktsomhet eller forsett.

Av *nr. 3* fremgår det at erstatningen eller tilskuddet kan avkortes dersom foretaket uaktsomt eller forsettlig har gitt feil eller mangelfulle opplysninger i søknad, rapportering etc. som vil danne eller har dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling. Denne bestemmelsen er innholdsmessig identisk med tidligere forskrift § 11 annet ledd. I de tilfeller foretaket imidlertid har gitt uriktige opplysninger i aktsom god tro, vil avkorting ikke finne sted.

Selv om det ikke følger direkte av bestemmelsens ordlyd, har forvaltningen også adgang til å tilbakeholde erstatning eller tilskudd når vilkår for avkorting foreligger (ettersom dette vil være mindre byrdefullt overfor foretaket). En kan tenke seg tilfeller hvor tilbakeholdelse kan bli aktuelt dersom noen uaktsomt har gitt feilaktige opplysninger jf. nr. 3, men de mest praktiske tilfellene vil nok knytte seg til tilfeller hvor noen driver sin virksomhet i strid med regelverk for jordbruksvirksomhet jf. nr. 2. Tilbakeholdelse av midler vil da kunne iverksettes inntil regelverksbruddet opphører, og vil skape et oppfyllellespress. Tilbakeholdelse kan benyttes selv om foretaket var i god tro.

§ 10. Innkreving av tilbakebetalings- eller avkortingsbeløp mv.

Bestemmelsen tilsvare innholdsmessig tidligere forskrift § 12.

Første ledd fastslår at tilbakebetalingsbeløp eller avkortingsbeløp kan kreves tilbakebetalt eller motregnes i senere utbetalinger. Videre fremgår det at krav fra offentlig myndighet som utspringer av regelverk for jordbruksvirksomhet kan motregnes i utbetalinger til foretaket. Paragrafen tilsvare bestemmelser i andre forskrifter innenfor Landbruks- og matdepartementets forvaltningsområde.

Annet ledd hjemler adgangen til å kreve renter tilsvarende den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrenten.² Der mottakeren har vært i god tro angående feilutbetalingen,

² lov 17. desember 1976 nr 100 om renter ved forsinket betaling § 3

pålegges det ingen rente på tilbakebetalingskravet. I tilfeller hvor foretaket burde ha forstått at erstatningen eller tilskuddet måtte betales tilbake, løper rentene fra tilbakebetalingskravet kom frem til mottaker. Der foretaket har vist grov uaktsomhet eller forsett, kan det kreves renter fra utbetalingstidspunktet for den urettmessige utbetalingen.

§ 11. Administrasjon, klage og dispensasjon

Bestemmelsen regulerer administrasjon av ordningen, klageadgang og dispensasjonshjemmel, som fremgikk av tidligere forskrift § 9.

Det følger av *første ledd* at fylkesmannen er gitt forvaltningsansvaret etter forskriften, og er den som fatter vedtak om erstatning eller tilskudd. Her er det ingen endringer i forhold til tidligere forskrift. Praksisen med at søknaden sendes kommunen for uttalelse før saken oversendes til fylkesmannen videreføres også.

Annet ledd videreføres uendret og fastslår at SLF er klageinstans for vedtak fattet av fylkesmannen. Klagen skal imidlertid ikke sendes fylkesmannen, men kommunen slik at kommunen har anledning til å uttale seg om saken før fylkesmannen vurderer saken på nytt.

Bestemmelsens *tredje ledd* fastslår at SLF i "*særlige tilfeller*" kan dispensere fra §§ 2 og 5 i forskriften. På dette punkt har departementet gitt en noe snevrere dispensasjonsadgang enn i det tidligere regelverk. Dispensasjonsadgangen er ment som en sikkerhetsventil, og skal bare anvendes i helt spesielle tilfeller, f.eks. for å unngå utilsiktede konsekvenser av regelverket. Dispensasjonen kan heller ikke gå ut over formålet med forskriften.

Etter *fjerde ledd* kan også SLF gi utfyllende bestemmelser for utmåling av erstatning og tilskudd.

§ 12. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 01.02.12.

Med hilsen

Sigurd Sandaaker (e.f.)
avdelingsdirektør

Torgeir Gjølberg
seniorrådgiver

Vedlegg 1